

2019an omenduak izan diren Euskaltzaindiko kideak

Euskaltzaindiak, bere Mendeurrenaren karietara hainbat omenaldi eta aitortza jaso ditu. Egia da Akademiak gizarteari eta euskalgintzari asko eman diola. Bide beretik, kontrako norabidean ere oso eskertzekoak diren onespén eta txaloak jaso ditu. Zehatz adierazita, honako hauek izan dira jaso dituen omenaldiak:

Merezimenduzko Argia saria jaso du Euskaltzaindiak

Euskarazko astekaria ere Mendeurrena ospatzen ari da urte honetan. Azken 30 urtetan urtero antolatzen ditu Argia sariak, eta aurtengo edizioan Merezimenduzko sariak Eusko Ikaskuntzari eta Euskaltzaindiari ematea erabaki du. Euskaltzaindiari, euskararen eredu batua proposatu zuelako; oraingo ikuspegitik, gure hizkuntzari etorkizuna eman diolako.

Ibilbidearen Elkar saria jaso dute Eusko Ikaskuntzak eta Euskaltzaindiak

Sari honekin, bi erakundeek ehun urtez eginiko lana aitortu nahi izan du Elkar Fundazioak. Euskal Herria egituratzeko nahitaezko erakundeak direlako eta gizar-teko gainerako eragileekin elkarlanerako beti erakutsi duten borondateagatik.

Miriam Urkia Euskaltzaindiaren Gipuzkoako ordezkariak esker onez hartu du saria, Akademiaren izenean. Bere mintzaldian Eusko Ikaskuntza zoriondu du Urkiak, eta, bide batez, Elkar Fundazioa bera ere bai: "Urteak daramatzagu elkarlanean, euskararen zabalkundean elkar hartuta; eta ez zabalkundean bakarrik, gure ikerketa-lanetarako hornitzaile ezin hobeak zarete-eta, edukiak hain eskuzabal gure esku jarrita".

UPV/EHUren Urrezko Domina Euskaltzaindiarentzat, “euskara arautu eta modernizatzeko egindako ahaleginagatik”

Urriaren 25ean egin zen ekitaldian Nekane Balluerka errektoreak bi erakundeen arteko harreman estua nabarmendu du; izan ere, asko dira Euskaltzaindiarekin elkarlanean diharduten UPV/EHUko ikertzaileak.

Urrezko Domina jaso ondoren, Andres Urrutia euskaltzainburuak eskerrak eman ditu sariagatik, eta Akademiak, historian zehar, zin-zinezko komunitate zientifiko eta akademikoa ontzeko egin duen ahalegina azpimarratu du.

Miren Azkarate UPV/EHUko Euskal Filologiako katedradunak, UPV/EHUko Euskara Institutuko zuzendari eta euskaltzain oso ere badenak, egin du *laudatio*a, eta Euskaltzaindiak 100 urte hauetan egindako ibilbidea goraipatu du.

UPV/EHUK 1983an ezarritako Urrezko Domina da erakunde honek pertsona fisiko edo juridiko, pribatu eta publikoei egindako aitortpenaren adierazpide, jarduera akademikoagatik edo emandako zerbitzuengatik hura jasotzeko merezimenduak egin dituztenei.

Nafarroako Parlamentuaren Urrezko Domina jaso du Euskaltzaindiak

Abenduaren 2an jaso du, Nafarroako Parlamentuko Osoko bilkuren aretoan.

Nafarroaren Egunaren kariatara antolatutako ekitaldi-programaren barruan egin da sari-ematea, eta Unai Hualde Legebiltzarreko lehendakariak eta Andres Urrutia euskaltzainburuak parte hartu dute. Ehun urtez euskararen alde eginiko lana aitortu nahi izan diote Euskararen Akademiari.

Orreaga Fundazioak Mariscal Pedro de Navarra saria eman dio Euskaltzaindiari

Ehun urtez euskal kulturaren alde eginiko lana aitortu nahi izan zaio Euskaltzaindiari sari honekin. Iruñeko Gaztelu plazako kioskoan jaso du Euskaltzaindiak golardoa, abenduaren 3an, Nafarroaren egunean.

Orain dela 20 urte ezarri zuen sari hau Orreaga Fundazioak, eta 2018an Eusko Ikaskuntzari egokitu zitzaion.

Euskaltzaindiak bere osotasunean hainbat sari jaso ditu. Halaber, 2019an, hainbat euskaltzain oso, ohorezko eta urgazle omenduak eta sarituak izan dira egin duten lan oparoagatik.

Espainiako Letren Sari Nazionala jaso du Bernardo Atxagak

Atxagaren (Asteasu, Gipuzkoa, 1951) ibilbide literario luze eta emankorrari egini aitortza da. Besteak beste, "euskararen eta gaztelaniaren nazioarteko proiektzioan eta modernizazioan eginiko ekarpena" azpimarratu du epaimahaiak, bere eleberrietan "errealitatea eta fikzioa bikain nahastu dituela" aipatuz, hain zuzen, "poesiaz blaitutako narratiba baten eskutik".

Espainiako Kultura Ministerioak 1984. urtetik ematen du urtero-urtero sari hau, eta idazle baten ibilbidea aitortzea du helburu.

Atxaga Euskaltzaindiak argitaratu duen *Erlea* aldizkariaren arduraduna da. Halaber, Akademiaren Mendeurrenerako hitzaldi dramatizatua prestatu du, Jose Kruz Gurrutxaga aktorearekin batera (*Hitzaldia euskal literaturari buruz Martuteneko kartzelan*).

Labayruk ohorezko laguntzaile izendatu du Jabier Kaltzakorta euskaltzaina

Labayru Fundazioko azken Batzar Nagusian ohorezko laguntzaile berriak izendatu dituzte, tartean, Jabier Kaltzakorta euskaltzain osoa. Markinarrarekin batera, Jesus Eguzkiza *Eguzkik eta* Miren Josune Aristondok jaso dute Labayruren aitortza.

Urrezko Idazluma Miriam Urkiari, hitzen bidelagunari

Ekainaren 3an Urrezko Idazluma jaso du Miriam Urkia euskaltzain osoak. Euskadiko Liburu Ganbarak urtero ematen du sari hau, euskara, euskal kultura edo literatura sustatu dutenei gorazarre egiteko. Bilboko Liburu Azokarekin

batera ematen da sari hau, aspalditik (lehen saria Joxe Migel Barandiaranek jaso zuen). Asier Muniategi Euskadiko liburu azoken koordinatzaileak azpimarratu du emakumezkoa merezi duen tokia hartzen ari dela euskal kulturaren eta literaturan, eta aitortu du oraingoan omendu nahi izan dutela Urkiak urteetan hiztegiaren eginiko lan eder eta isila.

Ainhoa Arregi euskaltzain urgazleak egin du Urkiaren aurkezpena, eta agertu du berari ez zaiola harrigarri begitantzen aspaldian Miriamek jasotako gorazarre andana, bera Urkiaren lan sendoarean lekuko izan delako. Gogoratu du, baita, Urkiak hizkuntzalaritza eta baliabide teknologikoak uztartu dituela beti bere ibilbidean, eta nabarmendu du Aretxabaletako euskaltzainak *Hiztegi Batuan* eta ondoren *Euskaltzaindiaren Hiztegi*aren eginiko lan eskerga.

Sarituak euskalgintza osoaren premia adierazi du, eta hargatik saria euskaldun guztiontzat dela esan du.

Sabino Arana saria jaso du Andres Urrutia euskaltzainburuak

"Euskaltzaindi bizi eta dinamikoaren eredu sustatzen eginiko ahaleginagatik" eman dio saria Sabino Arana Fundazioak, besteak beste, Andres Urrutiari. Nabarmendu dute, baita ere, "sekulako lanak" hartu dituela, batetik, "euskal foru-zuzenbide zibilaren berezitasuna eta balioa aldeztu" eta, bestetik, "euskara zabaltzen unibertsitatearen eta Zuzenbidearen esparruetan".

Sari hauen bidez, gizartearen zerbitzuan aritzeko prestasun eta ahalegin bikainagatik nabarmentzen diren pertsona ospetsu, erakunde edo gizataldeak aintzatetsi nahi izaten ditu Sabino Arana Fundazioak.

Andres Urrutiarekin batera, XXXI. edizio honetan, ondoko hauen lana eta ahalegina aitortu eta saritu nahi izan ditu Sabino Arana Fundazioak: Gilles Simeoni, Korsikako Kontseilu Exekutiboko burua; Arabako, Bizkaiko, Gipuzkoako eta Nafarroako adingabe transexualen familien Naizen elkarte; kirolean eta modan espezializatutako Ternua Group euskal enpresa-taldea, eta Baskonia Arabako saskibaloit-taldea.

Arantxa Urretabizkaiak jaso du 2019ko Anton Abbadia saria

Gipuzkoako Foru Aldundiak Arantxa Urretabizkaia idazle donostiarrari eman dio 2019ko Anton Abbadia Saria.

Abenduaren 2an, Euskararen Nazioarteko Egunaren bezperan, jaso du saria ohorezko euskaltzainak, Gipuzkoako Foru Jauregian.

"Urretabizkaiak bizitza osoa darama euskararen alde lanean, baita egoerarik zailenetan ere; euskara batuaren erabilera normalizatzea lortu zuen eta gure hizkuntza aro modernora ekarri zuen belaunaldiaren ordezkaria da. Gainera, aitzindaria izan da euskal literaturan emakumearen gaineko imajinarioaren aldaketan", azaldu dute Aldundiko ordezkariak.

Euskaltzaindiak euskaltzain urgazle izendatu zuen 1983ko apirilaren 28an, eta ohorezko 2018ko apirilaren 27an.

Bestalde, Euskaltzaindiak zenbait omenalditan parte hartu du, eta, kasu batzuetan, omenaldiaren antolatzaile izan da. Ekitaldi hauetako bereizgarria da omendutako gehienak Euskaltzaindiko kideak direla edo zirela. Hona zenbait adibide:

Senpereko herriak eta Euskaltzaindiak Henri Duhau eta Auxtin Zamora ohorezko euskaltzainak omendu dituzte

Otsailaren 28an egindako ekitaldian parte hartu dute Pierre-Marie Nousbaum auzapezak, Andres Urrutia euskaltzainburuak eta Xarles Videgain Euskaltzaindiaren Ipar Euskal Herriko ordezkariak. Andres Urrutiak esan du euskarak "egunero" behar gaituela, eta omenduen kemena eta jakintza goraiatu ditu bere mintzaldian. "Une ez errazetan Auxtin Zamora eta Henri Duhau euskaltzain ohorezkoek engaiamendua erakutsi zuten, euskara aitzinatzeke, sustatzeko, gure hizkuntzaren etorkizuna segurtatzeko. Horretara dator gaur Senperen egiten ari garen omenaldi hau".

Ekitaldian bertan herriko domina jaso dute Euskaltzaindiak eta bi euskaltzaleek.

Euskaltzaindiak liturgiako testuen euskaratzaileak omendu ditu

Martxoaren 28an, 1967tik aitzina latineko idazki ofizialak euskarara itzuli zituen taldeari aitortza zabala egin dio Euskaltzaindiak, Bilboko bere egoitzan; hain zuzen, Baiona, Iruñea, Donostia eta Bilboko elizbarrutietan testuak itzultzen ibili ziren abade eta erlijiosoak omendu ditu Akademiak. Euren arteko batzuk dagoe-neko hilda daude, baina beste batzuk ez; azken hauek oraindik lanean ari dira.

‘Euskararen ibilbidea gure elizbarrutietan: liturgiako itzultzaileen e(us)karria’ izan da ekitaldiaren izenburua; izan ere, agerraldian azpimarratu denez, lantalde honek hizkuntzari ekarri nabarmena egin dio, itzulpenak ‘herri xeheak’ ulertzeko moduan egokitzerakoan. Horrez gainera, euskararen euskarri lana ere egin zuten, debekatuta zegoen garai latzetan.

Honako hau omendutakoen zerrenda osoa: Pierre Andiazabal, Xabier Diharce *Iratzeder*, Benoit Olhagaray, Emil Larre, Pierre Xarriton, Arnaud Indart, Michel Idiart, Jean Hiriart-Urruty, Pierre Narbaitz (Baiona), Manuel Lekuona, Anizeto Zugasti, Joan Mari Lekuona, Jose Mari Aranalde, Agustin Apaolaza, Jesus Gaztañaga, Marzelo Gaztañaga, Jose Luis Ansorena, Antonio Sarasola Jose Agustin Orbegozo, Eustasio Etxezarreta, Dionisio Amundarain, Jesus Mari Arrieta, Ramon Irizar (Donostia), Basilio Sarobe, Miguel Plaza, Tomas Otxandorena, Jose Mari Azpiroz, Miguel Azpiroz, Bizente Hernandorena, Juan Goikoetxea (Iruñea), Mikel Zarate, Bitoriano Gandiaga, Karmelo Etxenagusia, Jose Mari Rementeria, Juan Bizente Gallastegi, Jaime Kerexeta, Lontzo Zugazaga eta Lino Akesolo (Bilbo).

Elizbarrutietako itzultzaile taldeetakoek 1967an egin zuten lehenengo batzarra, Iruñean. Handik bi urtera, itzultzaile talde bakarra osatu zen. Testu bera onartzen zen baina hiru eratarata argitaratuz: bata Baionarako, bestea Bilborako eta hirugarrena gainontzeko lurraldeetarako. Testuak ez eze, musikak ere aparteko garrantzia izaten zuen, elizbarruti arteko lantaldean bertan moldatzen zirelako ereserkiak eta ospakizunetarako kantuak.

Euskaltzaindiak R. M. Azkue (1869-1951) omendu du

Abenduaren 20an, Euskaltzaindiak gorazarre egin nahi izan dio bere Mendu-
renean Akademiak izan zuen lehen euskaltzainburuari.

Xede nagusi horrekin, Lekeitioko (Bizkaia) Andre Mariaren Jasokundearen ba-
silikan bildu dira euskaltzainak eta Lekeitioko Udaleko ordezkariak. Parte hartu
dute, besteak beste, Andres Urrutia euskaltzainburuak, Koldo Goitia alkateak, Be-
nito Ansola apaizak eta Itxaro Mentxaka mezzosopranoak. Gainera, Euskaltzain-
diak urteko azken Osoko bilkura egin du herriko udaletxean.

Omenaldian, Resurreccion Maria Azkuek eginikoak goraiatu ditu Andres
Urrutiak: “Azkue, argi esan dezadan, euskal kulturaren erraldoia da, euskal kul-
turarako zin-zinezko tsunamia, egungo berbak erabiliz”. Azkuerekin batera beste
lekeitiar euskaltzale batzuk ere gogoratu ditu euskaltzainburuak bere berbaldian:
Aita Kandido Basabe eta Amantzi Urriolabeitia gerraurrekoen artean, eta ha-
rrezkeroko Eusebio Erkiaga euskaltzain osoa eta Miren Agur Meabe eta Xabier
Erdozia euskaltzain urgazleak.